

KP, PTAC un VID: apbedīšanas pakalpojumu tirgus ir jāsakārto

Publicēts: 02.07.2015.

[Jaunami](#)

Konkurences padome (KP), veicot apbedīšanas pakalpojumu tirgus uzraudzību un situācijas analizē piesaistot Patērētāju tiesību aizsardzības centru (PTAC) un Valsts ieņēmuma dienestu (VID), konstatē, ka apbedīšanas pakalpojumu tirgū valda nesakārtotība, tiek kropļota konkurence un negatīvi ietekmēti patērētāji. KP, PTAC un VID aicina iedzīvotājus, izvēloties apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju, rūpīgi izvērtēt to piedāvājumus un cenas, savukārt atbildīgās institūcijas – izstrādāt vienotu nozares normatīvo regulējumu.

Apbedīšanas pakalpojumus iedzīvotāji izmanto emocionāli grūtā brīdī, kad visbiežāk nav iespēju vai vēlmes izvērtēt vairākus piedāvājumus, lai izvēlētos cenas un kvalitātes ziņā piemērotāko pakalpojumu kopumu. Lai izvērtētu konkurences situāciju apbedīšanas pakalpojumu tirgū, 2014. gadā KP uzsāka uzraudzību, savukārt nozares problēmu apzināšanai sadarbībā ar PTAC un VID 2015. gada pavasarī veica patērētāju aptauju.

No aptuveni 150 aptaujātajiem absolūtais vairākums atzina, ka izvēlas pirmo ieteikto vai vistuvāk pieejamo, visbiežāk slimnīcas teritorijā esošo apbedīšanas pakalpojuma sniedzēju, nemeklējot izdevīgāko piedāvājumu. Daudzi aptaujātie norādījuši uz negodīgu un neētisku komercdarbību, kā arī iespējamiem korupcijas riskiem, jo slimnīcas personāls bijis tas, kas ieteicis izmantot vai pat uzspiedis tieši tā apbedīšanas uzņēmuma pakalpojumus, kas nomā telpas slimnīcas teritorijā un kurā nereti vienlaikus nodarbināti arī slimnīcas vai morga darbinieki.

Tāpēc KP, PTAC un VID atzīst, ka nepieciešams diskutēt par pieļaujamību slimnīcu teritorijās iznomāt telpas apbedīšanas uzņēmumiem. Turklāt tirgus uzraudzībā konstatēts, ka vairumā gadījumu, kad apbedītājs nomā telpas ārstniecības iestādē, nomas līgumi ir noslēgti uz ilgstošu laiku un bez likumiska pamata, t.i., bez telpu nomas publiskas izsoles, radot īpašas konkurences priekšrocības.

Patērētāju aptauja atklāja, ka bieži vien apbedīšanas uzņēmumi nenorāda detalizētu informāciju par konkrētiem pakalpojumiem un cenām, tādējādi neļaujot patērētājam izvērtēt un pieņemt labāko lēmumu par pakalpojuma iegādi. Daudziem apbedītājiem pat nav cenrāža, kā arī netiek izsniegti darījumu apliecinājoši dokumenti, līdz ar to patērētājiem nav izpratnes par to, kā veidojas kopējā pakalpojuma cena, cik tā ir pamatota, vai tiek maksāti nodokļi utt. Tāpat patērētājiem nereti nav pat zināms, kur mirušais līdz bērū ceremonijai tiek uzglabāts un ar kādu transportlīdzekļi pārvadāts, un tas rada bažas par sniegtā pakalpojuma kvalitāti un atsevišķu apbedītāju negodprātīgu darbību.

Īpašu problēmu KP saskata jautājumā par kremācijas pakalpojuma monopolstāvokli, secinot, ka Rīgas krematorijas ēka un zeme jau teju 20 gadus ir vienas personas pārziņā. Lai iegūtu tiesības sniegt kremācijas pakalpojumus, nepieciešama licence no Rīgas domes, kuras valdījumā atrodas krematorija. Tajā pašā laikā, lai iegūtu licenci, nepieciešams līgums ar Rīgas domi par krematorijas nomu, faktiski izslēdzot iespēju konkurentiem ienākt tirgū. Tādējādi, kamēr Rīgas dome nerīkos krematorijas telpu un zemes nomas tiesību publisku izsoli ar nosacījumu, ka tajā var piedalīties uzņēmumi arī bez minētās licences, kremācijas pakalpojumu sniegšanā konkurences nebūs arī turpmāk.

Uzraudzības ietvaros KP atkārtoti saskārās ar pašvaldību iesaisti komercdarbībā, kur pakalpojumus pilnvērtīgi spēj nodrošināt privātie uzņēmumi. Proti, pašvaldības, kas, veicot autonomo funkciju, apsaimnieko un nodrošina kārtību kapsētās, paplašina savu darbību, par maksu sniedzot arī apbedīšanas pakalpojumus, piemēram, mirušā sagatavošanu bērū ceremonijai un bērū ceremonijas piederumu tirgošanu. KP norāda, ka šāda pašvaldību rīcība ne tikai mazina konkurenci tirgū, bet arī liek šķēršļus konkurentu ienākšanai tirgū un sekmīgai nozares attīstībai.

Arī VID savas kompetences ietvaros, veicot apbedīšanas un ar to saistīto darbību nozares nodokļu maksātāju uzraudzību, ir

saskāries ar dažādām problēmām apbedīšanas pakalpojumu jomā. Būtiskākās no tām ir saistītas ar nepilnībām normatīvajos aktos attiecībā uz valsts pabalstu izmaksām un vienotu apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju darbības pamatprincipu un prasību trūkumu. Normatīvo aktu nepilnības saistībā ar apbedīšanas pabalstu izmaksām rada iespējas fiziskajām vai juridiskajām personām, kurām nav radniecības vai citas juridiskas saistības ar personu, par kuru tiek saņemts šis pabalsts, tomēr to saņemt un negodprātīgi izmantot peļņas gūšanas nolūkos. Savukārt vienotu apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju darbības pamatprincipu neesamība rada iespēju negodprātīgiem nozares dalībniekiem rīkoties nekontrolēti un izvairīties no pilnīgas nodokļu nomaksas, t.sk. maksājot algas „aploksnēs”.

Tikmēr PTAC aicina patērētājus, izvēloties apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju, izvērtēt vairākus piedāvājumus, nepakļaujoties emocionālam spiedienam no kāda viena, dažkārt slimnīcu teritorijā esoša, pakalpojuma sniedzēja. Tāpat PTAC aicina patērētājus pievērst uzmanību pakalpojumu cenrādim – vai tajā norādītās cenas iekļauj PVN, kādi varētu būt papildus tēriņi, kā arī noskaidrot pakalpojuma gala cenu. Vienlīdz svarīga ir arī līguma noslēgšana, tajā ietverot visus paredzamos pakalpojumus un to cenas, kā arī saņemt un saglabāt darījumu apliecinājošu dokumentu.

KP, PTAC un VID atzīst, ka atbildīgajām institūcijām un pirmām kārtām pašām slimnīcām nepieciešams nekavējoties rīkoties, lai izvērtētu apbedīšanas uzņēmumu darbības ētiskumu un godprātību iedzīvotāju interesēs. Ņemot vērā nozares sensitīvo dabu, īpaši būtiski, lai uzņēmumi tajā darbotos atbilstoši godīgas komercdarbības principiem un to sniegtie pakalpojumi patērētājiem būtu skaidri un saprotami. KP, PTAC un VID ilgtermiņa redzējums ir – lai sakārtotu nozari, novēršot gan identificētos draudus konkurencei, gan respektējot patērētāju tiesības, kā arī vispārējās sabiedrības intereses, nepieciešams izstrādāt vienotu normatīvo regulējumu.

KP, PTAC un VID pateicas visiem patērētājiem, kas piedalījās aptaujā un sniedza nozīmīgu informāciju par būtiskajām apbedīšanas pakalpojumu tirgus problēmām.

[KP tirgus uzraudzība](#)

[Ieteikumi patērētājiem](#)

[KP, PTAC un VID preses konferences prezentācija](#)

<https://www.kp.gov.lv/lv/kp-ptac-un-vid-apbedisanas-pakalpojumu-tirgus-ir-jasakarto>